

KORTE BIJDRAGE

DE BROEDVOGELS VAN TIPPERNE TUSSEN 1928 EN 1992

Zo ongeveer iedere 12 jaar verschijnt er een prachtig boekwerk over het natuurreservaat Tipperne in West Jutland (Denemarken). Als eerste verscheen er het boek van Jens Gregersen en Niels Hannow in 1975 met de prachtige tekeningen van het vogelleven en de natuur van Tipperne. In 1987 verscheen een themanummer van DOFT van de hand van Hans Meltofte, waarin de aantalsveranderingen sinds 1928 (!) van de niet-broedende wadvogelbevolking in Tipperne worden geschetst. En onlangs is opnieuw een themanummer van DOFT verschenen, waarin Ole Thorup de ontwikkelingen bij broedvogelbevolking van Tipperne behandelt. Dit nummer heeft mogelijk als enige nadeel dat het in het Deens geschreven is: velen onder ons zijn de Deense taal niet machtig. Toch is het geen echte belemmering want er is een uitgebreide Engelse samenvatting, alle grafieken en tabellen hebben ook Engelse bijschriften en de talloze grafieken spreken vaak hun eigen taal.

Het natuurgebied Tipperne is gesticht in 1928, is 700 ha groot en bestaat vooral uit brakke weilanden, rietmoerassen en duingebieden. De omvang van het gebied en de zeeinvloed maken Tipperne enigszins vergelijkbaar met het Noarderleech bij ons, hoewel het Noarderleech veel sterker onder invloed van de zee staat en zal blijven. Daar staat tegenover, dat de ontwikkeling van zilte graslanden bij het Noarderleech tot de kansrijke mogelijkheden behoort en het natuurbeheer van Tipperne laat dan zien waar de beheersinspanningen toe kunnen leiden.

Het bijzondere van dit themanummer van DOFT is vooral gelegen in het overzicht met betrekking tot de ontwikkelingen in de broedvogelbevolking vanaf 1928. Direct vanaf het allereerste begin zijn kwantitatieve gegevens over de broedvogelbevolking verzameld! Daardoor zijn unieke tijdreeksen verkregen over het verloop van vrijwel alle broedende eenden-, zwanen-, steltloper- en meeuwensoorten vanaf

eind jaren twintig, waaronder ook wintertaling (in recente jaren 1-9 paar), wilde eend (4-20 paar), pijlstaart (5-35 paar!), zomertaling (0-20 paar), berg-eend (10-30 paar), middelste zaagbek (1-7 paar), knobbelzwaan (5-15 paar), scholekster (10-30 paar), kluut (300-500 paar), kievit (200-350 paar), bonte strandloper (100-200 paar!), kemphaan (250-400 paar!), watersnif (15-50 paar), grutto (200-250 paar), tureluur (500-900 paar), kokmeeuw (<1000 paar), visdief & noordse stern (70-150 paar). Verschillende meeuwen- en sternsoorten broedden in het begin van deze eeuw in redelijke aantallen, terwijl ze nu vrijwel verdwenen zijn. Ook wordt veel informatie gegeven over de aantallen broedende zangvogelsoorten. Dit is echter noodgedwongen van recenter datum. Daarnaast wordt veel kwantitatieve informatie gegeven over broedfenologie, en -succes, oorzaken van predatie en nestplaatskeuze.

De veranderingen in broedvogelaantallen zijn vaak te verklaren uit veranderingen in het beheer. In het begin van deze eeuw werd het gebied regelmatig overstroomd door Noordzeewater. Vanaf de twintiger jaren is dit tegengegaan en zijn veel gebied ook als weidegronden in gebruik geweest. Dit betekende een sterke toename in de aantallen weidevogels. In de 60-er jaren was er van de weidevogels weinig overgebleven, omdat het gebruik door boeren sterk was afgenomen: er ontstonden struvelen. Sinds 1973 is het beheer weer meer gericht op het ontwikkelen van weidegebieden. Dat heeft geleid tot een forse groei in de weidevogelaantallen. Ole Thorup schenkt in de discussie aandacht aan (1) het graslandbeheer van deze zilte graslanden en (2) de invloed van begrazing, maaien, ontwatering, bemesting, waterpeil, zoutgehaltes en predatie op de ontwikkeling van de broedvogelbevolking. Tot in het begin van de 80'er jaren werd er tamelijk effectief op vossen gejaagd, maar sinds die tijd werden er ieder jaar minder ge-

schoten. Tegenwoordig worden de aantallen zoogdier-predatoren op natuurlijke wijze gereguleerd (o.a. winteroverstromingen). Toch hebben veel weidevogels ook nu tamelijk hoge broeddichtheden, terwijl aan de andere kant bijv. pijlstaarten door de aanwezigheid van vossen vrijwel niet meer broeden in het gebied. Ook raadt Ole Thorup aan om het broeden van torenvalken bij gebieden met hoge weidevogeldichtheden niet te stimuleren, omdat broedende torenvalken sterk nadelig blijken te zijn voor het broeden van kwetsbare weidevogels (in zijn geval kluut en bonte strandloper).

Dit nummer is één groot pleidooi voor It Fryske Gea en de Wadvogelwerkgroep FFF om in navolging van de Deense vogelaars ook 70 jaren broedvogelmonitoring neer te zetten. We kunnen dan in het jaar 2060 een themanummer van Twirre over de ontwikkeling van de broedvogelbevolking op Noard-Fryslân Bûtendyks schrijven. Hopelijk zijn bonte strandloper en kemphaan dan ook weer regelmatige broedvogels geworden. Terwijl de pijlstaart en de middelste zaagbek toch ook leuke soorten zouden zijn. De bonte strandloper als broedvogel van het Noarderleech, als dat eens bewaarheid kon worden.....

Ole Thorup. 1998. *Ynglefuglone på Tipperne 1928 - 1992*. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 92 (1). 192 pagina's met vele zwart-wit foto's, grafieken en tabellen. Een exemplaar is te bestellen bij: DOF, Vesterbrogade 138-140, 1620 København V. (fax +45 31 312435; Email dof@post2.tele.dk).

De beide andere genoemde publicaties zijn:

Jens Gregersen & Niels Hannow. 1975. *Tipperne - die Vögel der dänischen Westküste*. Bygd.

Hans Meltofte. 1987. *Vadefugle på Tipperne 1928 - 1982*. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 81 (1-2).